



Brottsanmälan saknad

Hur får vi företagare att börja anmäla brott?

november 2024

företagarna

Företagarna företräder 60 000 företagare och har 2 000 förtroendevalda. Vi erbjuder nätverk, kunskap och praktisk hjälp samt driver utvecklingen för ett bättre företagsklimat, så att företagare får rätt förutsättningar för att kunna utveckla sin verksamhet och nå sina mål.

foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08 - 406 17 00

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	4
Om undersökningen	5
1. Lag och ordning en av företagarnas viktigaste frågor.....	6
2. Arbetstillfällena och skatteintäkter riskerar att försvinna.....	7
2.1 Konsekvenser av brott mot företagare	7
2.2 Osynligt i statistiken: Därför riskerar företagens brottsutsatthet att förbises	8
3. Därför anmäler inte företagen de brott de blivit utsatta för	10
3.1 Stort värde av bättre dataunderlag.....	10
3.2 Uteblivna utredningar – varför mängdbrotten fortsätter vara ett stort problem	11
4. Vad krävs för att fler företag ska polisanmäla brott?	13
4.1 Förslagen som skulle öka anmälningsbenägenheten	14
4.2 11 förslag för att vända utvecklingen	16
5. Slutsatser	20
5.1 Fokus på minskad mängdbrottslighet skulle öka anmälningsbenägenheten	20
5.2 Så kan företagare hjälpa polisen	20
Referenser	21

Rapportförfattare



Tobias Adielsson
expert brott mot företagare,
Företagarna

SAMMANFATTNING

NÄSTAN 4 AV 10 FÖRETAGARE ANMÄLER ALDRIG BROTT

30 procent av de svenska företagen har blivit utsatta för brott de senaste fem åren. Kostnaderna för detta resulterar i miljarder kronor varje år. Dels handlar det om de direkta kostnaderna för själva brotten, dels de indirekta kostnaderna för säkerhetslösningar och intäktsbortfall för företag som inte kan fortsätta sin verksamhet på grund av förlorad produktion, begränsat varuutbud eller minskad försäljning. Den brottsutveckling vi ser i hela samhället påverkar näringslivet i stort, men de brister som finns i statistiken gör att polisen och politikerna inte kan prioritera rätt åtgärder.

Företagarna mätte för första gången företagens benägenhet att anmäla brott 2017. Denna rapport visar att företagens benägenhet att anmäla brott har sjunkit drastiskt sedan dess. Färre anmäler alla brott och det är en stor ökning av de som aldrig anmäler brott. Jämfört med den senaste mätningen, som genomfördes 2022, kan konstateras följande förändringar i anmälningsbenägenhet:

- Anmäler alla brott: ökat från 29 till 35 procent
- Anmäler men inte varje gång: minskat från 38 till 27 procent
- Anmäler aldrig: ökat från 33 till 38 procent

FÖRETAGARE SER FORTFARANDE INGEN POÄNG MED ATT ANMÄLA BROTT

Bland de företagare som inte anmäler alla brott ser Företagarna förändringar vad gäller orsakerna jämfört med 2022:

- Jag ser ingen poäng att anmäla: minskat från 41 till 39 procent
- Det är krångligt/tar för lång tid: minskat från 25 till 19 procent
- Jag ansåg inte att brottet var tillräckligt allvarligt: ökat från 15 till 20 procent
- Jag vågar inte anmäla på grund av risk för påföljder: ökat från 1 till 4 procent

FÖRSLAGEN SOM SKULLE ÖKA FÖRETAGENS BENÄGENHET ATT ANMÄLA BROTT

I denna undersökning presenterade Företagarna elva förslag för att öka företagens benägenhet att anmäla brott. Resultatet visar att företagen anser att samtliga förslag skulle bidra till att öka anmälningsbenägenheten. De fem förslag som prioriterats högst för att företag ska anmäla brotten de blivit utsatta för är att:

1. Polisen ska utreda mängdbrotten i större utsträckning.
2. Brottsoffren ska få upprättelse och de kriminella stoppas, det behövs hårdare straff för mängdbrotten och mängdrabatten avskaffas.
3. När en brottsutredning läggs ner ska Polisen på ett tydligare sätt motivera varför.
4. Företagare behöver få veta vad deras anmälningar lett till och vilka åtgärder och förbättringar som Polisen gjort.
5. Polisen bör tydliggöra vilka bevis som behövs och hur företagen kan bidra till att samla in dem, för att öka möjligheterna för en fällande dom.

Det är tydligt att varken polis, stat, kommun, myndigheter, ideella föreningar, banker eller enskilda företagare kan stoppa brottsutvecklingen var för sig. Det krävs ett gemensamt krafttag. Med ett bristfälligt anmälningsunderlag riskerar företagares brottsutsatthet förbises och brottsförebyggande insatser riktas fel. Företagarnas föreslagna reformer skulle bidra till att vända utvecklingen.

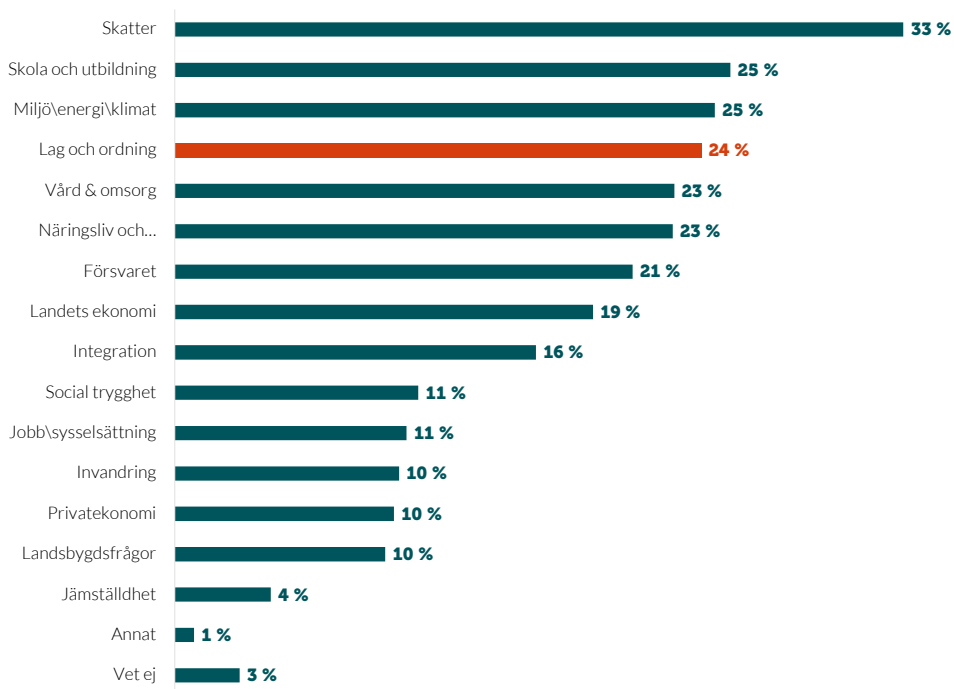
OM UNDERSÖKNINGEN

- Rapportens resultat bygger på en webbaserad enkät till Företagarnas medlemspanel genomförd 8-23 oktober 2024.
- Antal respondenter var 1 273 företagare med bred representation sett till olika branscher, företagsstorlekar och geografisk hemvist.
- Svarens fördelning har korrigerats för att efterlikna den nationella företagarstrukturen, med hjälp av en modell baserad på SCB:s statistik över antal företagare i Sverige. Konkret görs detta genom att korrigerande vikter räknas fram för olika företagsstorlekar (antal anställda), kön, ålder och bransch.
- Jämförelser i rapporten görs med tidigare liknande undersökningar genomförda 2017 och 2022.

1. LAG OCH ORDNING EN AV FÖRETAGARNAS VIKTIGASTE FRÅGOR

De senaste åren har frågan om kriminalitetens utveckling blivit högt prioriterad. Hela samhället prioriterar åtgärder för att minska brottsligheten. Bland företagen har det blivit en av de allra viktigaste politiska frågorna.¹ I Småföretagarbarometern 2022 angav 24 procent av de svarande lag och ordning som viktigast, och denna fråga har i Företagarnas mätningar bekräftats ligga i topp bland företagen.

Figur 1. Vilka är följande är de tre viktigaste politiska frågorna just nu?



¹ Småföretagarbarometern 2022, <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/smaforetagsbarometern/smaforetagsbarometern-2022/>, (I Småföretagarbarometern 2022 ställdes några extrafrågor, varav några inte inkluderades i den slutgiltiga rapporten)

2. ARBETSTILLFÄLLEN OCH SKATTEINTÄKTER RISKERAR ATT FÖRSVINNA

2.1 Konsekvenser av brott mot företagare

Enligt Företagarnas rapport *Brott mot företagare 2022* har 34 procent av företagen blivit utsatta för brott de senaste fem åren. Av dessa har 17 procent övervägt att lägga ner sin verksamhet, och 19 procent har funderat på att flytta.²

Brott mot företag har tyvärr inte prioriterats i den utsträckning som krävs för att vända den negativa utvecklingen. Det handlar inte bara om den mänskliga skadan som uppstår när företagare och anställda hotas, skadas och bedras, utan även om de ekonomiska förluster som följer av inbrott, stölder och skadegörelse. Den materiella skadan drabbar inte bara företagen själva, utan påverkar hela samhället. Företagen skapar arbetstillfällen, bidrar till trygghet i vår vardag och genererar skatteintäkter. Om företag försvinner på grund av kriminalitet, eller tvingas flytta från särskilt utsatta områden, riskerar arbetstillfällen och skatteintäkter att gå förlorade. Om företag som utgör en viktig del av samhällsservicen försvinner spår det dessutom på otrygghet och utsatthet och tomrummet fylls lätt av kriminella. Det gör det svårare att bryta utvecklingen och skapa ett tryggare samhälle.

I rapporten *Näringslivets kostnader* har Svenskt Näringsliv beräknat kostnaden för kriminaliteten som riktas mot företag i Sverige till cirka 100 miljarder kronor årligen.³ Kostnaderna inkluderar dels de direkta kostnaderna för själva brotten, dels de indirekta kostnaderna för säkerhetslösningar och intäktsbortfall för företag som inte kan fortsätta sin verksamhet på grund av förlorad produktion, begränsat varuutbud eller minskad försäljning.

De vanligaste brotten som företag utsätts för är så kallade mängdbrott, exempelvis stöld, bedrägerier, skadegörelse och inbrott. I Riksrevisionens rapport *Polisens hantering av mängdbrott* framställs en kritisk bild av hur polisen fokuserar på de spektakulära brotten kopplade till gängkriminalitet, såsom sprängningar och dödsskjutningar.⁴ Dessa brott måste prioriteras för att hindra gängen från att stärka greppet och expandera i vårt samhälle. Men polisen kan inte fortsätta att systematiskt omfördela resurser från det lokala brottsförebyggande arbetet och arbetet mot mängdbrottsligheten, då detta arbete också är viktigt för att skapa trygghet i samhället.

² Företagarna, 2022 <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2022/brott-mot-foretagare/>

³ Svenskt Näringsliv, 2023 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/1dqch7_brottslighetens-kostnader-2023pdf_1204591.html/Brottslighetens+kostnader+2023.pdf

⁴ Riksrevisionen, 2023 <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2023/polisens-hantering-av-mangd-brott---en-verksamhet-vars-formaga-behover-forstarkas.html>

Bekämpning av mängdbrott har också bäring på de kriminellas inkomster. Enligt polisen är brottsvinsterna för närvarande högst inom bedrägerier.⁵ Det har även framkommit att de som utför bedrägerier ofta har tydliga kopplingar till gängkriminaliteten. För att strypa gängens inkomstkällor måste bedrägerierna minska. Företagarnas undersökning om bedrägerier från 2023 visar att varannan företagare med anställda har blivit utsatt för någon form av bedrägeri bara under det senaste året.⁶ Det ska inte utläsas som att varannan företagare är utsatt för brott, eftersom inte alla bedrägerier lyckades. Däremot visar det att utsattheten är mycket stor, vilket är allvarligt i sig. Det är inte förvånande att företagare blir mål för bluffakturor, betalningsbedrägerier och andra typer av bedrägerier, då de som grupp utgör en lukrativ måltavla för kriminella. Det finns större summor att tillskansa sig från företag än från privatpersoner och företagare har dessutom ett svagare rättsligt skydd än konsumenter.⁷

Förtroendet för rättsstaten påverkas negativt när tilltron till att polisen kan skydda företag och individer sviktar. Många företagare möts av nedlagda ärenden. Exempelvis visade Företagarnas rapport Brott mot företagare 2021 att 84 procent av de brottsutsatta företagen instämmer helt eller delvis i påståendet "tilltron till rättsväsendet har minskat".⁸

2.2 Osynligt i statistiken: Därför riskerar företagens brottsut-satthet att förbises

För att förstå brottsutvecklingen i Sverige måste flera parametrar beaktas. En av de viktigaste är Polismyndighetens brottsstatistik. I denna kan polisen följa vilken brottstyp som är vanligast förekommande för att därmed förstå vilka grupper i samhället som är mest utsatta. Nationella trygghetsundersökningen (NTU) visar människors utsatthet för brott, upplevelse av oro och otrygghet, samt förtroende för rättsväsendet, liksom brottsutsattas erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Den skickas ut till cirka 64 000 personer varje år.⁹ I NTU tillfrågas endast privatpersoner och inte företagare. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) kommer att för första gången mäta företagens utsatthet för brott under 2025. Det är ett välkommet besked för att få en bättre kartläggning nationellt. Tyvärr kommer undersökningens resultat inte kunna brytas ner, vilket innebär att det blir svårt för polis och kommun att använda resultatet i det lokala brottsförebyggande arbetet.¹⁰

5 Sveriges Radio, 2023, <https://sverigesradio.se/artikel/bedragerier-gar-om-knarket-ar-gangens-nya-kassako>

6 <https://www.foretagarna.se/nyheter/riks/2023/oktober/bedragerierna-utarmar-sveriges-foretagare/>

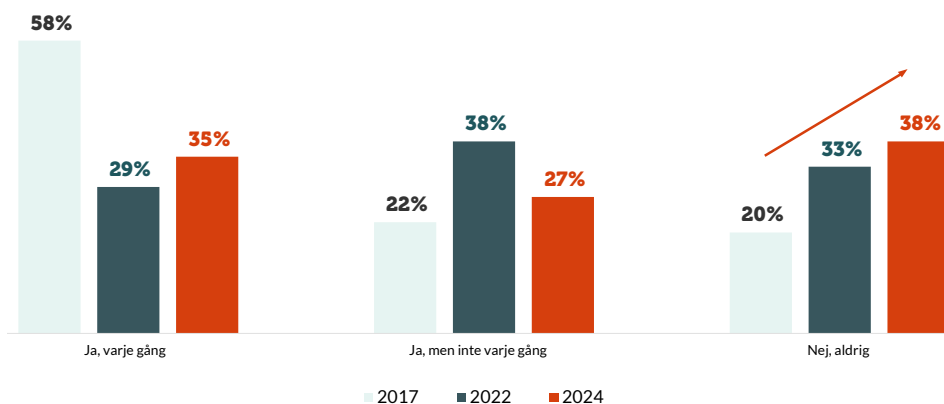
7 Riksdagen, Förstärkt skydd för företagare mot bankbedrägerier, 2024 <https://data.riksdagen.se/fil/52DA95D9-926D-4F51-9D80-DC407144D7BE>

8 Företagarna, 2021 <https://www.foretagarna.se/contentassets/596b9dadceea4658a9da8804c0896dd9/foretagarna-brott-motforetagare-2021.pdf>

9 BRÅ, 2024 <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2024-10-16-nationella-trygghetsundersokningen-2024.html>

10 BRÅ, 2024 <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2024-10-01-bra-undersoker-foretags-utsatthet-for-brott.html>

Figur 2. Har du, i egenskap av företagare, anmält brottet till polisen?



Företagarnas panelundersökning oktober 2024, ca 1 300 respondenter.

När Företagarna frågat om anmälningsbenägenheten kan särskilt två saker uppmärksammas. Dels att 65 procent av företagen inte anmäler alla brott de blir utsatta för. Det är en stor skillnad från 2017. Dels att fler företagare anmäler alla brott än 2022, samtidigt som fler inte anmäler alls.

Dessa resultat gör att brottsstatistiken som polisen och myndigheterna använder för att fatta beslut inte är tillförlitlig. Varför skulle brott mot företagare prioriteras i tillräckligt hög utsträckning om det i polisens data inte ser ut att vara ett stort problem jämfört med annan brottslighet?

Även om färre företagare anmäler brott än tidigare är det fortfarande många brott som anmäls, men det är svårt att tolka anmälningsstatistiken. I Företagarnas rapport Brott mot Företagare 2023 framgår att det bara går att utläsa om det är ett företag eller en privatperson som har blivit utsatt i cirka tio procent av de brottskoder som polisen använder för att kategorisera brott.¹¹

Det är dock inte bara polisen som försöker kartlägga brottsligheten. Den 1 juli 2023 fick kommunerna ett lagstadgat ansvar att ta fram en lägesbild, en åtgärdsplan utifrån den identifierade lägesbilden och en kartläggning av brottsligheten. Kommunerna fick i uppdrag att presentera sina kartläggningar och åtgärder den 1 juli 2024. BRÅ:s kartläggning 2024 visar dock att endast en tredjedel av landets kommuner har inkluderat näringslivet i det brottsförebyggande arbetet och ännu färre har undersökt om det lokala näringslivet utsatts för brott.¹²

Företagarna har varit i kontakt med några kommuner för att förstå hur deras kartläggningar har gått till. Det har arbetats på olika sätt, men bilden bekräftar det som BRÅ beskriver. I kartläggningarna har kommunerna utgått från anmälningar, NTU och andra datakällor där företagets vardag inte beskrivits. Det får till följd att kommunerna ofta utesluter näringslivet när de ska besluta om sina prioriteringsområden.

Som tidigare beskrivits styrs mycket av kommunernas arbete på detta område av anmälningar. Anmälningarna är också avgörande för kommunernas möjlighet att få igenom sina ansökningar om exempelvis mobila ordningsvakter (LOV3) och kamerabevakning. Med ett bristfälligt anmälningsunderlag riskerar företagares brottsutsatthet förbises och brottsförebyggande insatser riktas fel.

¹¹ Företagarna, 2023, <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2023/brott-mot-foretagare-2023/>
¹² BRÅ, 2024, https://bra.se/download/18.7143e6c118e5fb4107e46d2/1711466254418/2024_Det-brottsforebyggande-arbetet-i-Sverige-2024.pdf

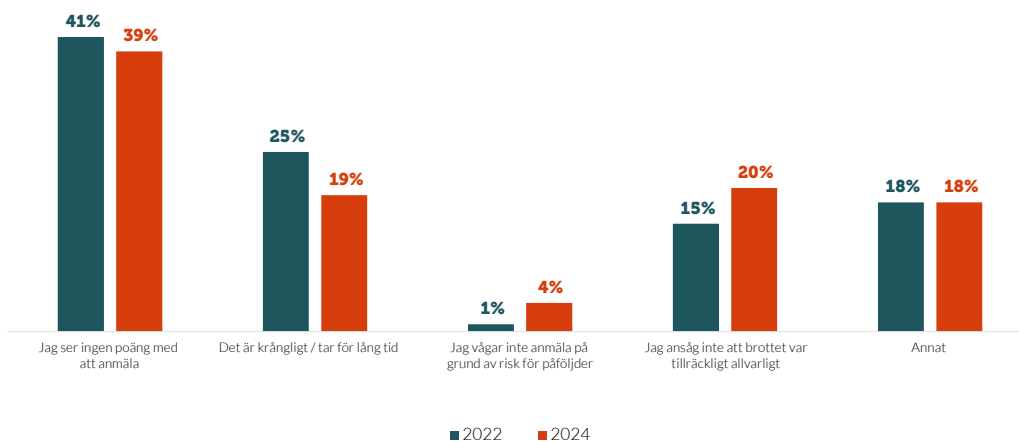
3. DÄRFÖR ANMÄLER INTE FÖRETAGEN DE BROTT DE BLIVIT UTSATTA FÖR

3.1 Stort värde av bättre dataunderlag

Det är tydligt att hela samhället skulle kunna hantera brottsligheten mot näringslivet bättre om företagen anmälde alla de brott de utsätts för. Polisen hade kunnat fokusera sina resurser mer effektivt och fått en bättre förståelse för brottslighetens natur. Kommunerna hade kunnat använda sina verktyg, som att anställa ordningsvakter och implementera andra säkerhetsåtgärder, mer effektivt. Andra myndigheter hade kunnat inrikta sina insatser på att motverka brottsligheten mot och inom företag på ett mer träffsäkert sätt. Politiska beslutsfattare hade kunnat stifta bättre lagar för att ge användbara verktyg till det offentliga Sverige.

Det finns alltså en stor efterfrågan på bättre dataunderlag, men det finns också skäl till att anmälningsstatistiken ser ut som den gör.

Figur 3. Varför anmälde du inte brottet/brotten till polisen?



Företagarnas panelundersökning oktober 2024, ca 1 300 respondenter.

Om vi granskar svaren från vår enkätundersökning närmare kan vi utläsa att företag upplever att det inte är värt att avsätta extra tid och resurser från sin ordinarie verksamhet för att göra en anmälan om de blivit utsatta för brott. Detta eftersom företagarna upplever att det troligtvis inte leder till något mer än en nedlagd utredning eller att ärendet blir direkt avskrivet. Riksrevisionens granskning visar att mängdbrottsligheten står för 80 procent av de anmälda brotten i Sverige.¹³ Samtidigt visar statistiken att endast sex procent av stöldbrotten, fem procent av alla anmälda bedrägerier och två procent av all skadegörelse klaras upp¹⁴.

13 Riksrevisionen, 2023, <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2023/polisens-hantering-av-mangd-brott---en-verksamhet-vars-formaga-behov-forstarkas.html>

14 Ibid.

Många företagare vittnar om att deras anmälan ofta avskrivs direkt och att de inte får någon återkoppling av polisen. Det kan finnas många förståeliga förklaringar till detta. Kanske vet polisen vem som begått brottet, men gärningsmannen är en del av en större utredning där brottet har större möjlighet att leda till ett högre straff? Det kan också handla om tidsbrist inom Polismyndigheten. Om företaget inte får reda på varför utredningen inte går framåt skapas frustration som minskar benägenheten att anmäla om samma företag utsätts för brott i framtiden. Detta är ett problem för både privatpersoner och företagare, men skillnaden är att företagare ofta kontinuerligt utsätts för brott, vilket gör att de varje gång måste ta beslut om det är värt att anmäla eller avstå.

Dessa iakttagelser är också i linje med forskningen på området. BRÅ skriver i sin analys om anmälningsbenägenheten för fyra brott – misshandel, hot, personrån och sexualbrott – att viljan att anmäla ett brott bygger på ett rationellt övervägande.¹⁵ Brottsoffer är mer benägna att anmäla om de personliga ”kostnaderna” (exempelvis tid, energi och skamkänslor) är mindre och de personliga vinsterna större (exempelvis upprättelse eller ökad säkerhet). Brottsoffrets bedömning av hur stor sannolikhet det är att en dom utfälls är också en viktig faktor. Det finns även studier som visar att personer som blivit utsatta för brott flera gånger minskar sin benägenhet att anmäla.

En annan anledning till att företag undviker att göra en polisanmälan är att processen upplevs som komplicerad och tidskrävande, något som var femte företag påpekat i vår undersökning. En del av brotten som drabbar företag kan anmälas via Polismyndighetens webbplats. Många brott kräver dock fortfarande att man ringer 114 14. Det gäller exempelvis hot och bedrägeribrott. Att ringa in en anmälan betyder ofta långa väntetider i telefonkö.

Vi ser en ökning av att brott inte anmäls för att de inte anses tillräckligt allvarliga. Det är svårt att avgöra om denna ökning från femton till tjugo procent beror på att det verkligen är brott som inte är särskilt allvarliga, som de där företagaren inte ledde en större ekonomisk skada. Men det behöver inte betyda att brottet i sig inte är allvarligt, utan det kan både bero på att gränsen för vad som anses vara ett allvarligt brott har förskjutits efter de senaste årens allt grövre brottsutveckling. Det kan också bero på att konsekvenserna av en anmälan och kopplingen till straff eller förbättrad situation för företagen inte står i proportion till den tid det tar att anmäla. På frågan om att företag inte vågar anmäla på grund av risk för påföljder är det fortfarande inte ett av de vanligare svaren, det är dock oroväckande att det är en relativt stor ökning från en till fyra procent.

3.2 Uteblivna utredningar – varför mängdbrotten fortsätter vara ett stort problem

Det finns flera sätt som ett mängdbrottsärende kan hanteras på hos polisen. Det kan exempelvis bero på vilket brott som begåtts och hur anmälan genomfördes. Vanligtvis upprättas en anmälan av en polis vid ingripande, eller så tas en anmälan upp genom telefon eller digitalt via Polisens kontaktcenter (PKC). En kritik som framgår av Riksrevisionens rapport är att det finns tydliga brister i de initiala utredningsåtgärderna som PKC gör.¹⁶ De har en för hög arbetsbelastning, bristande kompetens och de råder inte själva över brottsplatsundersökningarna. Digitala anmälningar behöver också ofta kompletteras. Två tredjedelar av förundersökningsledarna på PKC anser inte att de digitala anmälningarna är tillräckligt kompletta för att besluta om att förundersökning ska inledas. De beslut som fattas om att inte inleda en förundersökning, så kallade direktavskrivningar, har tydliga brister enligt polisen själva. Det finns ingen nationell samsyn om vilken information som behövs för en viss anmälan, vilket gör det svårt att få in rätt information.

¹⁵ BRÅ, 2021, https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa7094da/1637244665492/2021_Anmalningsbenagenhet_vid_fyra_typer_av_brott.pdf

¹⁶ Riksrevisionen, 2023, <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskingsrapporter/2023/polisens-hantering-av-mangd-brott---en-verksamhet-vars-formaga-behover-forstarkas.html>

En annan problematik som skapar ett omfattande inflöde av anmälningar är de så kallade brottsaktiva individerna. Dessa individer har minst nio öppna brottsmisstankar i minst två ärenden mot sig. Problemet är att brott som till exempel stöld ofta stannar vid böter, något som de sällan kan betala. Detta får till följd att personen kan fortsätta sina kriminella handlingar och därmed ökar mängdbrotten. Detta har medfört att den så kallade "mängdrabatten" (ett samlat straff som är mindre än summan av straffvärdet för samtliga brott med utgångspunkt i det allvarligaste brottet) har fått kritik. Mängdrabatten innebär att till exempel femton brott inte ger ett strängare straff än fem brott. Denna fråga har nyligen utretts och utredningen fick kritik av regeringen för att inte gå tillräckligt långt.¹⁷ Om fler brott utreddes skulle polisen oftare kunna identifiera återkommande gärningsmän genom analys av spår och mönster från brottsplatserna. Att detta arbete inte genomförs bidrar till att en mindre grupp individer kan orsaka omfattande problem för näringslivet.

Att mängdbrotten inte har prioriterats framgår tydligt i den plan som regeringen gav polisen 2017 i fråga om hur medel skulle fördelas. I denna plan nämndes inte mängdbrotten som ett särskilt uppdrag. Fokuset låg i stället på att stävja den grova brottsligheten. Först 2022 ändrades detta, då mängdbrotten blev ett av sex fokusområden. Det finns dock kritik mot hur resultatet hittills har sett ut.

Hälften av polisens resurser ska vara placerade hos lokalpolisområdena som även beman- nar ingripandeverksamhet och den områdesinriktade verksamheten. Granskningen av BRÅ visar dock att utredare av mängdbrott ofta används för att utreda grova brott eller brott i nära relationer. I polisens egen utvärdering i rapporten Polisens kontaktcenter framgår det att det råder bristande bemanning, vilket förstärker målkonflikten mellan att svara i telefon och genomföra utredningar.¹⁸

BRÅ:s rapport kom även fram till att det brister i "medborgarperspektivet" (att sätta medborgarnas behov, intressen och upplevelser i centrum för verksamheten i en organisations eller myndighet). För PKC innebär detta att utforma och bedriva verksamheten på ett sätt som bäst tjänar allmänheten, och att säkerställa att medborgarna får snabb, effektiv och rättvis behandling när de kommer i kontakt med polisen.

De senaste åren har ett huvudspår varit att öka polisens budget. Anslaget till Polismyndig- heten har ökat med 80 procent mellan 2017 och 2023.¹⁹ Det viktigaste nu är sannolikt inte att höja anslaget ytterligare, utan att omprioritera och arbeta utifrån medborgarnas och näringslivets behov samt utifrån vad som ger tydlig effekt, alltså minskad kriminalitet. För att veta hur detta ska göras återkommer vi till att anmälningsbenägenheten behöver öka.

¹⁷ DN, 2024-03-12, <https://www.dn.se/sverige/slopap-mangdrabatt-drojer-forslagen-gar-inte-tillrackligt-langt/>

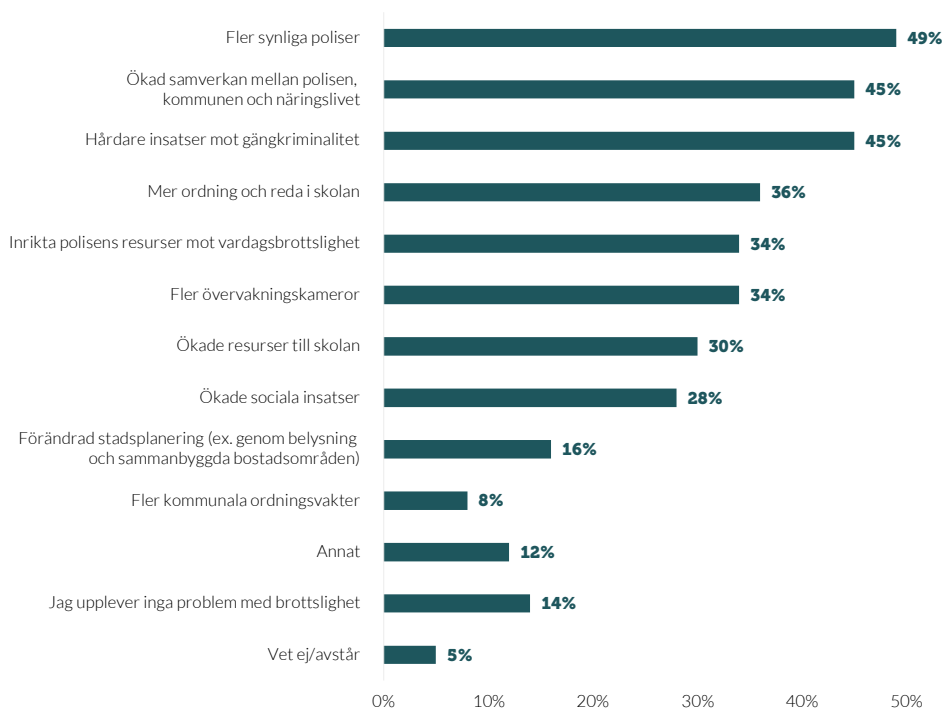
¹⁸ Polisens kontaktcenter, 2020, <https://polisen.se/aktuellt/publikationer/?lpm.cat=517>

¹⁹ BRÅ, 2024, <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2024-10-17-polisens-utredning-av-grova-brott-och-brott-mot-sarskilt-utsatta-brottsoffer.html>

4. VAD KRÄVS FÖR ATT FLER FÖRETAG SKA POLISANMÄLA BROTT?

För att ta reda på vilka förslag som skulle kunna öka företagens anmälningsbenägenhet har Företagarna samtalat med och fått inspel från PKC, näringslivsorganisationer, tankemedjor, BRÅ, enskilda företag och våra medlemmar. Till det kommer också företagens syn på åtgärder för att minska brotten. För att bekämpa brottsligheten anser företag att det behövs fler synliga poliser som ökar tryggheten för näringslivet, en starkare samverkan mellan polisen, kommuner och företag samt kraftfullare insatser för att stoppa gängkriminaliteten i Sverige.²⁰

Figur 4. Åtgärder som näringslivet efterfrågar



²⁰ Företagarna, 2022, <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2022/brott-mot-foretagare/>

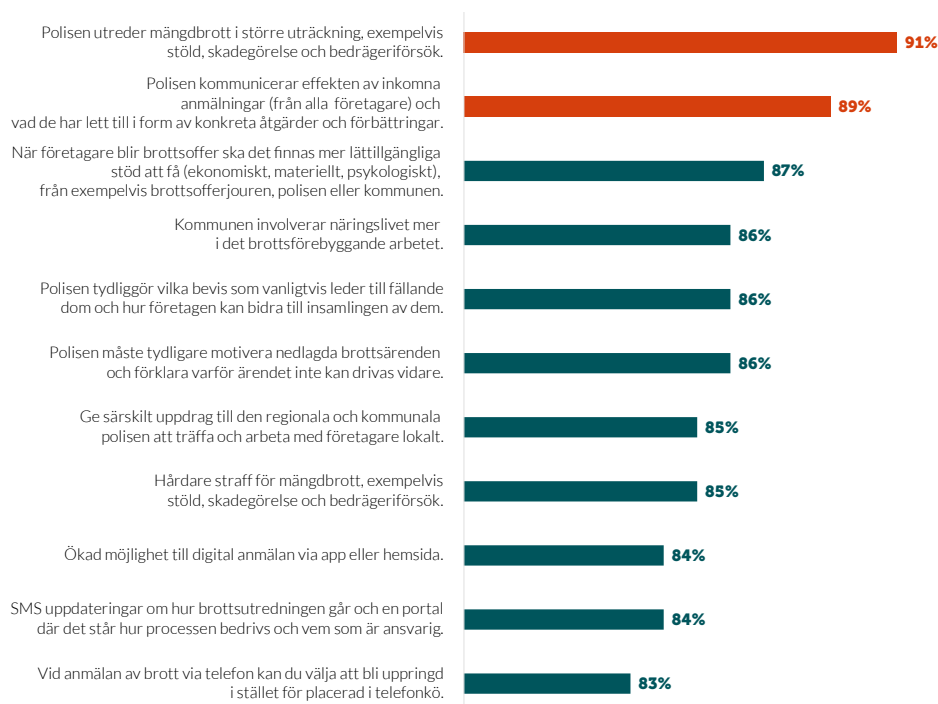
4.1 Förslagen som skulle öka anmälningsbenägenheten

Förslagen som presenteras nedan är endast Företagarna ansvariga för. I undersökningen fick respondenterna svara på frågan:

”Ta ställning till följande påståenden och svara på hur det skulle påverka din eller företagets benägenhet att anmäla ett brott till polisen.”

Respondenterna fick sedan ranka förslagen från noll – ”ingen påverkan” – till fem – ”min benägenhet att anmäla ett brott ökar betydligt.” Resultatet presenteras genom två diagram. I det första har sammanställts hur många procent av de svarande som angett att deras benägenhet att anmäla skulle öka, oavsett hur mycket, och exkluderat de som angett att förslagen inte skulle ha någon effekt.

Figur 5. Andel företag som uppger att respektive förslag skulle innebära en ökad anmälningsbenägenhet av brott till polisen



Företagarnas panelundersökning oktober 2024, ca 1 300 respondenter.

I det andra diagrammet har Företagarna beräknat medelbetyget (på en skala från 1 till 5) för de företag som angett att förslaget skulle öka deras benägenhet att anmäla brott. Företag som svarat "ingen påverkan" har exkluderats från beräkningen av medelbetyget.

Figur 6. Styrkan i respektive förslag som leder till en ökad anmälningsbenägenhet av brott till polisen. Medelbetyg (skala 1–5; 1 benägenheten att anmäla ett brott ökar lite grann, 5 benägenheten att anmäla ett brott ökar betydligt)



Företagarnas panelundersökning oktober 2024, ca 1 300 respondenter.

4.2 11 förslag för att vända utvecklingen

Förslagen redovisas i den ordning som visas i figur 6: medelbetyget i hur mycket anmälningsbenägenheten skulle öka av att förslaget infördes.

1

POLISEN UTREDER MÄNGDBROTT I STÖRRE UTRÄCKNING, EXEMPELVIS STÖLD, SKAdegÖRELSE OCH BEDRÄGERIFÖRSÖK

Företagens enskilt största anledning till att inte anmäla brott är uppfattningen att mängdbrotten ändå inte utreds. Det behövs därför en nolltolerans mot mängdbrott. Regeringen måste i regleringsbrev och andra styrdokument till Polismyndigheten vara tydliga och fortsätta vara tydliga tills en förändring sker i att mer effektivt bekämpa och utreda mängdbrotten. De senaste åren har detta fått ett allt större fokus men vi behöver se en tydlig effekt av det innan vi kan förvänta oss att företagen återfår sitt förtroende i att deras brottsutsatthet tas på allvar.

2

HÅRDARE STRAFF FÖR MÄNGDBROTT, EXEMPELVIS STÖLD, SKAdegÖRELSE OCH BEDRÄGERIFÖRSÖK

Mängdbrotten utförs inte av en slumpmässig del av befolkningen som tar tillfället i akt, utan främst av så kallade "brottsaktiva individer" som står för en stor del av brotten och som vi idag har svårt att lagföra. Den så kallade mängdrabatten bör avskaffas, vilket skulle innebära mer kännbara straff där alla brott synliggörs. I dag begränsar polisen sina förundersökningar för att göra dessa mer hanterbara och för att vårt rättssystem inte tar alla brott i beaktande. Detta leder till att i väntan på en dom för ett grovt brott kan en brottsling under en lång tid genomföra mindre mängdbrott som rabatteras bort. Detta leder till att brottsoffer inte får den upprättelse de förtjänar.

3

POLISEN MÅSTE TYDLIGARE MOTIVERA NEDLAGDA BROTTSARENDEN OCH FÖRKLARA VARFÖR ÄRENDET INTE KAN DRIVAS VIDARE

Som tidigare beskrivits är företags främsta orsak till att inte polisanmäla, trots att de kan ha bra bevisning, att anmälan oftast inte leder till mer än en nedlagd förundersökning. Detta får till följd att företagen inte anser det mödan värt att anmäla. En lämplig åtgärd för att öka anmälningsbenägenheten skulle därför vara att polisen i högre grad motiverar på vilka grunder en direktavskrivning görs eller varför en förundersökning läggs ner. Det bör även tydligare framgå vilka möjligheter som finns att få beslutet överprövat. I dag ska detta göras, men motiveringen är ofta så pass vag att den leder till mer frustration än förståelse.

4

POLISEN SKA KOMMUNICERA EFFEKTER AV INKOMNA ANMÄLNINGAR (FRÅN ALLA FÖRETAGARE) OCH VAD ANMÄLNINGARNA HAR LETT TILL I FORM AV KONKRETA ÅTGÄRDER OCH FÖRBÄTTRINGAR

Polisen behöver bli bättre på att kommunicera till företag vad ökade anmälningar har inneburit i form av konkreta åtgärder och förbättringar. Företagen skulle då få en bättre förståelse för varför det är viktigt att anmäla även om anmälan inte ledde till en fällande dom.

5

5. POLISEN TYDLIGGÖR VILKA BEVIS SOM VANLIGTVIS LEDER TILL FÄLLANDE DOM OCH HUR FÖRETAGEN KAN BIDRA TILL INSAMLINGEN AV DEM

Det finns en stor frustration bland företagare över att det inte blir fällande dom även om anmälarna vet vem som begått brottet och kanske till och med har filmat händelsen. Det är tydligt att företagen är villiga att bidra till polisens säkerhetsarbete och hjälpa till att samla in bevis. Om företagen vet vad polisen behöver kan de dels ha en större förståelse när anmälan inte leder någon vart, dels kan de rigga sin verksamhet för att enklare samla de nödvändiga bevismaterial som domstolarna kräver.

Riksrevisionens granskning visar att det inte finns någon nationell samsyn om vilken information som behövs för en viss anmälan. Sådan behöver tas fram.²¹ Det skulle vara värdefullt att utarbeta riktlinjer för vilka de vanligaste bevisen är för olika branscher som ofta utsätts för återkommande brott. Detta skulle spara tid för polisen både vid komplettering av anmälan och vid insamling av bevis.

6

NÄR FÖRETAGARE BLIR BROTTSOFFER SKA DET FINNAS MER LÄTTILLGÄNGLIGA STÖD ATT FÅ (EKONOMISKT, MATERIellt, PSYKOLOGISKT), FRÅN EXEMPELVIS BROTTSOFFERJOURN, POLISEN ELLER KOMMUNEN

Även om kommuner tidigare har saknat ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete, har kommunens socialtjänst enligt socialtjänstlagen ett ansvar för brottsoffer. Detta ansvar kan innefatta såväl ekonomiskt och materiellt stöd som psykologiskt stöd. Det är viktigt att kommuner är medvetna om att även företagare och deras personal, vars verksamheter har blivit utsatta för allvarlig brottslighet i form av rån, attentat, hot och våld, också kan ha ett stort behov av denna typ av stöd.

Polisen ska också informera den som anmält om möjligheten att få kontakt med brottsofferjouren. Detta är något som inte görs i den utsträckning som det borde. Brottssofferjouren har i dagsläget också ett behov av större kunskap i hur de ska förstå att det är en företagare som är utsatt då de inte kan utläsa det i brottskoderna och hur de ska hantera företagare som brottsoffer. Det bör också finnas mer kunskap för hur de ska göra för att hjälpa företagaren.

7

VID ANMÄLAN AV BROTT VIA TELEFON KAN DU VÄLJA ATT BLI UPPRINGD I STÄLLET FÖR PLACERAD I TELEFONKÖ

I dag är det för få brott som kan anmälas digitalt, vilket gör att företag i de allra flesta fall får vänta i långa telefonköer. Att sitta med telefonen i stället för att fokusera på sin verksamhet är en avvägning som gör att många företag avstår från att anmäla brott. Redan i dag är det vanligt att polisen ringer upp för att komplettera anmälningar. Polisen skulle kunna arbeta mer som en servicemyndighet och erbjuda möjligheten att bli uppringd när det är ens tur. Detta är något som de idag erbjuder under vissa tider och om kön inte är för lång, vilket den ofta blir. Med denna åtgärd skulle företag kunna fortsätta sitt arbete och sedan göra anmälan när polisen har tid.

²¹ <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2023/polisens-hantering-av-mangdbrott--en-verksamhet-vars-formaga-behov-forstarkas.html>

8

ÖKAD MÖJLIGHET TILL DIGITAL ANMÄLAN VIA APP ELLER HEMSIDA

19 procent av de företag som avstått från att anmäla hänvisar till att det är krångligt och tar för lång tid. Polisen behöver därför se över hela anmälningsprocessen för att kunna identifiera inom vilka områden förfarandet kan förenklas. I dag är det till exempel inte möjligt att anmäla majoriteten av de hot och bedrägeribrott som genomförs via Polismyndighetens, utan det kan endast göras genom telefonsamtal till 114 14, vilket ofta innebär långa telefonköer. Mer omfattande digital anmälan finns exempelvis i Danmark.²²

Efter åratal av kritik mot polisens anmälningsprocess skapade arbetsgi-
varorganisationen Svensk Handel en egen app, Säkerhetscenter, som gör
det möjligt för företag att snabbt och enkelt anmäla brott inom en minut,
med automatisk vidarebefordran till polisen.²³ Som vi tidigare nämnt är det
avgörande att fler brott anmäls, inte bara för att utreda dem, utan också
för att ge polisen en helhetsbild – även av brott som sannolikt inte kommer
att utredas. Denna information hjälper polisen att se omfattningen av
brottsligheten och att identifiera nya brottsmönster. Appen har också en
funktion för att skapa grupper, vilket underlättar för företag att sprida
information om pågående brott i området. En relevant fråga är varför
polisen inte själva utvecklat en liknande lösning? Tyvärr ligger polisens
it-system inte i framkant, och därför är det positivt att privata aktörer
bidrar till detta arbete. Positivt är att denna app-lösning kan användas för
alla branscher och polisen arbetar närmare med Svensk Handel för att få
anmälningarna mer användbara.

9

SMS-UPPDATERINGAR OM HUR BROTTsutREDNINGEN GÅR OCH EN PORTAL DÄR DET STÅR HUR PROCESSEN BEDRIVS OCH VEM SOM ÄR ANSVARIG

I Storbritannien har polisen länge varit långt framme i utvecklingen av
deras samarbete med näringslivet. Vid anmälan av brott kan anmälaren gå
in på sidan "MyPolice Portal", där ärendet kan följas. De har också utveck-
lat något som de kallar "Victim Journey" tillsammans med it-företaget
Salesforce.²⁴ Detta har testats för bostadsinbrott och skadegörelse, men
de planerar att implementera det i fler brottskategorier.

Systemet innebär att brottsoffret kan få standardiserad och uppdaterad
information om vad som händer i brottsutredningen. Genom denna portal
kan man se information om hur beslut fattas, hur processen bedrivs och
vem som är ansvarig. Detta ger den drabbade en större känsla av kontroll
och förtroende. Utvärderingar har visat att brottsoffrens behov av att
kontakta polisen har minskat rejält eftersom de inte längre behöver efter-
fråga information om utredningen. På bara några månader kunde man se
en minskning i de genomsnittliga telefoniderna från tjugo till två minuter. I
Sverige finns detta endast i begränsad möjlighet genom att gå in på "Mina
sidor". I en del av brotten som anmäls finns möjligheterna att se om ären-
det är öppet eller stängt samt vilken handläggare som är ansvarig. Men det
är långt ifrån den lösning som finns i Storbritannien som på ett bättre sätt
interagerat och kommunicerar med brottsoffret.

²² Svenskt Näringsliv, 2023, https://www.svensktnaringsliv.se/brott/brott-kostar-foretagen-nastan-100-miljarder_1204659.html

²³ Svensk Handel, <https://www.svenskhandel.se/sakerhetscenter/appen-sakerhetscenter>

²⁴ Salesforce, <https://2612720.fs1.hubspotusercontent-na1.net/hubfs/2612720/Case-Study-Humberside-Police-Victim-Journey.pdf?hsCtaTracking=9b65f9e2-78a3-41d7-914f-26a916f938b7%7C899f769c-3f19-425a-a2a0-a8501f9b6d95>

10

GE SÄRSKILT UPPDRAG TILL DEN REGIONALA OCH KOMMUNALA POLISEN ATT TRÄFFA OCH ARBETA MED FÖRETAGARE LOKALT

Företagarnas undersökning visar att endast är tjugo procent av företagen som känner till poliserna som arbetar i deras närområden, exempelvis vid namn eller anblick.²⁵ Både forskning och våra medlemmar pekar på att de vill ha en närvarande lokalpolis, och att detta är effektivt för att minska kriminaliteten. Det finns en tydlig efterfrågan på bättre kontakt med närpoliserna.

Polisen skulle också kunna instifta en näringslivskontakt i varje polisregion, något som har funnits i Norge sedan 2016. En svensk motsvarighet, likt den i Norge, skulle arbeta brottsförebyggande med särskilt fokus på att fungera som en kontaktyta gentemot företag inom polisregionen.²⁶ En viktig del av detta arbete skulle vara att identifiera och adressera de utmaningar företagen möter i frågan om brottslighet och otrygghet. Dessutom skulle det innebära att sprida information och kunskap bland företagen om polisens arbete, prioriteringar och möjligheter. Ofta handlar det om att träffas och förstå varandras verklighet för att minska den frustration som lätt uppstår.

För att ett företag ska uppleva att polisen har en god förståelse för deras utmaningar är det viktigt att de har en löpande dialog med kommunpolisen i sitt område. Det bör ställas krav på att kommunpolisen engagerar sig aktivt i det lokala näringslivet och regelbundet möter företagare för att diskutera säkerhetsfrågor och bygga starkare relationer. För att underlätta kommunikationen vore det fördelaktigt om företag får en enkel och direkt kontaktväg till kommunpolisen, exempelvis för att lämna tips, utan att behöva vänta i långa telefonköer. I vissa kommuner hanteras detta redan i dag på ett utmärkt sätt, men vi behöver samma tillgänglighet i alla Sveriges kommuner.

11

KOMMUNEN INVOLVERAR NÄRINGSLIVET MER I DET BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETET

Kommunerna har fått högre krav på sig att arbeta mer tillsammans med näringslivet. Detta fungerar väldigt bra i vissa kommuner, men sämre i andra. Företagarna anser att samverkan mellan kommuner, polis och näringsliv är av högsta prioritet. Om detta samarbete fungerar bättre skapas en tydligare känsla av att alla i kommunen arbetar mot samma mål. Kommunen och polisen skulle också ha större möjlighet att förhindra brottsligheten om de får ett bättre faktaunderlag vilket ett mer involverat näringsliv hade gett.

²⁵ Företagarna 2023, <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2023/brott-mot-foretagare-2023/>

²⁶ Tryggare Sverige, 2023, <https://www.mynewsdesk.com/se/stiftelsen-tryggare-sverige/documents/ftu-2023-punkt-pdf-430706>

5. SLUTSATSER

5.1 Fokus på minskad mängdbrottslighet skulle öka anmälningsbenägenheten

Att företagare inte anmäler brotten som begås emot dem är en utmaning som tydligt inte kan lösas med ett Alexanderhugg. Alla förslag som Företagarna tagit fram och som testats i företagarpanelen anses ha potential att öka företagens benägenhet att anmäla brott. Intressant att notera är att trots att förslagets art varierar – från hårdare åtgärder till mer mjuka insatser – togs de emot med bred uppskattning.

Det mest avgörande för att stärka förtroendet, vilket i sin tur skulle leda till fler anmälningar, är att beslutsfattare och polisen fokuserar på de mängdbrott som dagligen drabbar företagen. Dessutom bör återfallsförbrytare få längre straff. Ett annat förslag, som inte syftar till att direkt minska brottsligheten men förbättra kommunikationen, är att företagare vill få bättre insyn i vad deras anmälningar leder till. Detta skulle sannolikt även motivera anmälningar av brottsförsök som inte fullföljts, men där informationen kan hjälpa polisen att förebygga framtida brott.

Att förslagen som är kopplade till kommunens arbete rankades lägst när företagens betygssatte förslagen kan ha flera anledningar. Det kan dels bero på att de efterfrågar nationella lösningar, dels på att många kommuner redan idag arbetar bra med det brottsförebyggande arbetet vilket gör att företagare i de kommunerna inte prioriterade förslagen högst.

5.2 Så kan företagare hjälpa polisen

Företag kan själva bidra till att effektivisera polisens arbete när de drabbas av brott. Ett stort hinder för polisen är den tid det tar att ta emot brottsanmälningar via telefon. Om fler företagare använde digitala anmälnings tjänster när de är tillgängliga, så skulle PKC kunna lägga mer tid och resurser på andra viktiga uppgifter. En annan utmaning är att allt färre svarar på samtal från dolda nummer, bland annat på grund av risken att utsättas för bedrägerier. Detta påverkar polisens möjligheter att snabbt nå företagare i pågående brottsärenden och minskar deras chanser att lösa brott effektivt. Det borde finnas en lösning för polisen att inte behöva ringa upp från ett dolt nummer utan ett nummer som gör att mottagen vet att det är polisen som ringer.

Polisen har även svårt att identifiera och återlämna till exempel stulna verktyg utan ägarbevis. Företagare kan underlätta detta genom att upprätta tydliga inventarielistor med detaljer om verktyg och övrig utrustning.

REFERENSER

RAPPORTER O DYL.

Brottsförebyggande rådet, *Anmälningsbenägenhet vid fyra typer av brott*, 2021 <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2021-04-22-anmalningsbenagenhet-vid-fyra-typer-av-brott.html>

Brottsförebyggande rådet, *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige*, 2024 https://bra.se/download/18.7143e6c118e5fb4107e46d2/1711466254418/2024_Det-brottsforebyggande-arbetet-i-Sverige-2024.pdf

Företagarna, *Brott mot företagare 2023*, 2023 <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2023/brott-mot-foretagare-2023/>

Företagarna, *Brott mot företagare 2022*, 2022 <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2022/brott-mot-foretagare/>

Företagarna, *Brott mot företagare 2021*, 2021 <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2021/brott-mot-foretagare-2021/brottslighetens-konsekvenser/>

Polisens kontaktcenter, *Tillsynsrapport 2020:6*, 2020 <https://polisen.se/aktuellt/publikationer/?lpfm.cat=517>

Riksrevisionen, *Granskningsrapport, Polisens hantering av mängdbrott- en verksamhet vars förmåga behöver förstärkas*, 2023 <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2023/polisens-hantering-av-mangdbrott---en-verksamhet-vars-formaga-beho-ver-forstarkas.html>

Svenskt Näringsliv, *Brottslighetens kostnader*, 2023 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/1dqch7_brottslighetens-kostnader-2023pdf_1204591.html/Brottslighetens+kostnader+2023.pdf

Swedbank, Företagarna och Sparbankerna, *Småföretagarbarometern*, 2022 <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/smaforetagsbarometern/smaforetagsbarometern-2022/>

Tryggare Sverige, *Företagens trygghetsundersökning*, 2023 <https://www.mynewsdesk.com/se/stiftelsen-tryggare-sverige/documents/ftu-2023-punkt-pdf-430706>

ONLINEKÄLLOR

Brottsförebyggande rådet, 2024, <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2024-10-16-nationella-trygghetsundersokningen-2024.html>

Brottsförebyggande rådet, 2024 <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2024-10-01-bra-undersoker-foretags-utsatthet-for-brott.html>

Dagens Nyheter, *Regeringen nobbar förslag om skärpta straff för mängdbrott: "Går inte tillräckligt långt"*, 2024 <https://www.dn.se/sverige/slopap-mangdrabatt-drojer-forslagen-gar-inte-tillrackligt-langt/>

Företagarna, *Banker bör ersätta bedrägerier mot företagare*, hämtad 2024 <https://www.foretagarna.se/nyheter/riks/2022/november/banker-bor-ersatta-bedragerier-mot-foretagare/>

Riksdagen, *Förstärkt skydd för företagare mot bankbedrägerier*, hämtad 2024 <https://data.riksdagen.se/fil/52DA95D9-926D-4F51-9D80-DC407144D7BE>

Svensk Handel, *Appen Säkerhetscenter*, hämtad 2024 <https://www.svenskhandel.se/sakerhetscenter/appen-sakerhetscenter>

Sveriges Radio, *Bedrägerier går om knarket – är gängens nya kassako*, 2023 <https://sverigesradio.se/artikel/bedragerier-gar-om-knarket-ar-gangens-nya-kassako>



företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 113 57 Stockholm
foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08 - 406 17 00